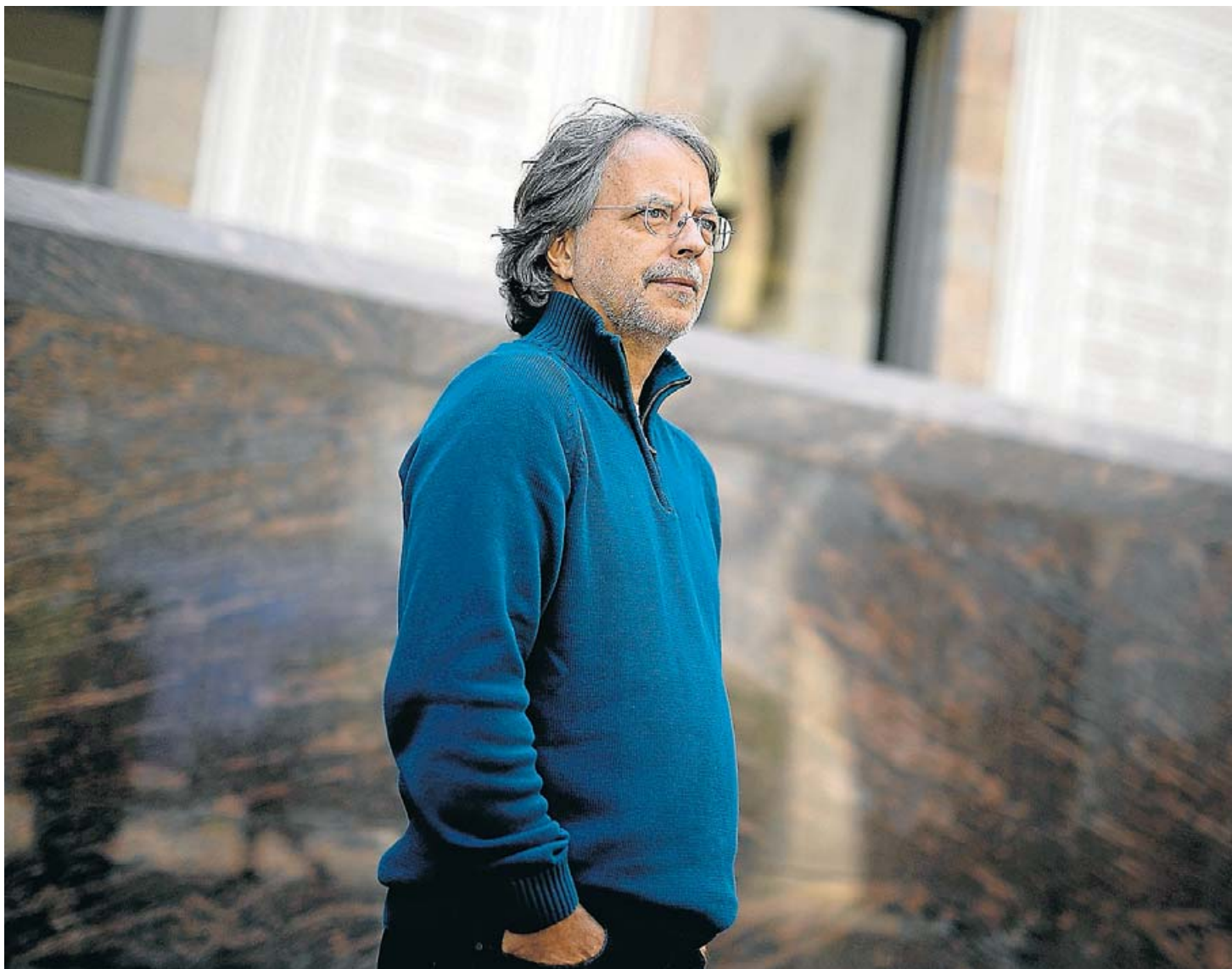

El món màgic i ple de revelacions de Mia Couto

PERE TORDERA

DAVID VIDAL CASTELL

Que la poesia és un llenguatge anterior a qualsevol idioma ho sap bé Mia Couto, que ara ens convida a recuperar, en una novel·la inspirada en les massacres d'Inhamitanga del 73, la memòria del Moçambic que lluitava per la independència. No és només una novel·la històrica: al contrari, Couto hi explora la relació del protagonista, Diogo –escriptor, una mena d'*alter ego*–, que torna a la seva Beiras natal just abans que un cicló devasti la ciutat, amb son pare, que és també un misteri: poeta revolucionari que no creu ni en la poesia ni en la revolució. Els seus versos de ressonàncies a Fernando Pessoa impregnen la novel·la i la veu de tots els personatges. El text, com ja ens ha acostumat Couto, ens endinsa en un món màgic i ple de revelacions que no observa les convencions de la raó occidental.

La novel·la evoca, tant en la forma com en el tema, un dels antics èxits de l'autor, *Terra somnàmbula* (1992), sobre la guerra civil de Moçambic, aleshores tot just acabada, en què un vell i un jove troben una maleta amb llibretes que expliquen la vida del protagonista. Ara, aprofitant de nou aquesta antiga convenció dels *papers trobats* i, a *El cartògraf d'absències*, se circumscriu a l'episodi d'extrema crueltat de les mas-

sacres que il·lustra la brutalitat colonial portuguesa. També ho fa encreuant els fils de moltes vides a través de les caixes de papers que li entrega la Liana, una dona tan misteriosa com voluptuosa.

A mesura que el protagonista recupera informació sobre la figura de son pare, també s'endinsa en la resolució de dos misteris més, un sobre un germà desaparegut en les massacres i un altre sobre la història d'una cèlebre suïcida de Beiras. Per poder centrar-se en tants objectes, la història es fractura en diversos plans temporals i línies narratives. La poesia, com a llenguatge del misteri, esdevé una membrana que ho recobreix tot, trama i personatges, fonamentalment a fi de bé, tot i que confereix a l'estil, a vegades de forma gratuïta, un aire ampul·lós i inversemblant quan la trobem en boca d'absolutament tothom –pescadors, enterraments, cambrers, porters d'hotel– i ens fa la sensació que assistim a una sessió de ventríl·loquia lírica.

Una exploració intensa

L'acumulació d'històries converteix la novel·la en un relat coral, i la fragmentació i el desenvolupament a batzegades de la història fa difícil la construcció de personatges complexos. El mateix pare del Diogo, que el text vol construir com un *heroi incapaç*, es resol en poc més que un estereotip del poeta despistat,

EL
CARTÒGRAF
D'ABSENCIES
MIA COUTO
PERISCOPE
TRAD. PERE
COMELLAS
376 PÀG. / 21,90 €

faldiller i egocèntric, mig llunàtic, que seu en batí al sofà mentre tota la família assegura els porticons pel cicló. L'ambigüitat humana no s'hi explora, doncs, des del conreu de la versemblança, sinó des de l'estranyament i l'onirisme, com ja va fer Couto a *La confessió de la lleona* (2016), i és una exploració intensa, perceptiva i sovint preciosa.

El protagonista i *alter ego* de Couto escriu amb la veu d'un escriptor blanc fill d'escriptor blanc, un llinatge dels anomenats *talps blancs*. Couto, malgrat el seu indubtable compromís polític, escriu en la llengua colonial: la perspectiva que ens ofereix està més a prop de la terrassa de Karen Blixen que del poblat kikuiu de Ngũgĩ wa Thiong'o. Potser importa menys del que pensem: el protagonista diu que l'escriptor és un prescriptor d'oblits, que el passat és sempre inventat i que escriure és com cosir. L'èxit d'una novel·la no consisteix, certament, només a escriure en un bell estil, ser versemblant o trobar la trama més efectiva; cal també acomplir el que l'autor pretén. Mia Couto ens proposa de veure més enllà del que hi ha, i tot i que potser no ho fa sempre de la forma que més ens agrada, aconsegueix indubtablement el que es proposa: descobrir que els records es tornen perillosos quan deixem de falsificar-los. ♦♦